

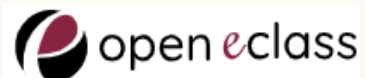
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Σχολή Θετικών Επιστημών
Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Ιστορίας
και Φιλοσοφίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας

ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ (ΣΙ5)

ΠΡΟΚΛΟΣ
*Σχόλια στο α' βιβλίο των Στοιχείων
του Ευκλείδη*

Εισαγωγή

PROCLI DIADOCHI
LYCII
PHILOSOPHI PLATONICI
A C
MATHEMATICI PRBATISSIMI
IN
PRIMUM EUCLIDIS
Elementorum librum
COMMENTARIORVM
A D
VNIVERSAM MATHEMATICAM DISCIPLINAM
PRINCIPVM EXPDITIONIS TRADENTVM
Libri IIII.
A
FRANCISCO BAROCIO PATRITIO VENETO
summa opera, cura, ac diligentia cunctis mendis expurgati: Scholiis, & Figuris, quæ
in græco codice omnes desiderabantur aucti: primum in Romanæ
linguæ vernaculæ donati, & nunc recens editi.
Cum Catalogo Deorum, & Virorum Illustrum, atque Auctorum:
Fidei librorum, qui vel ab Auctore, vel ab Interprete citati sunt:
& Indice locupletis notabilium omnium in opere contentorum.
CVM PRIVILEGIO.

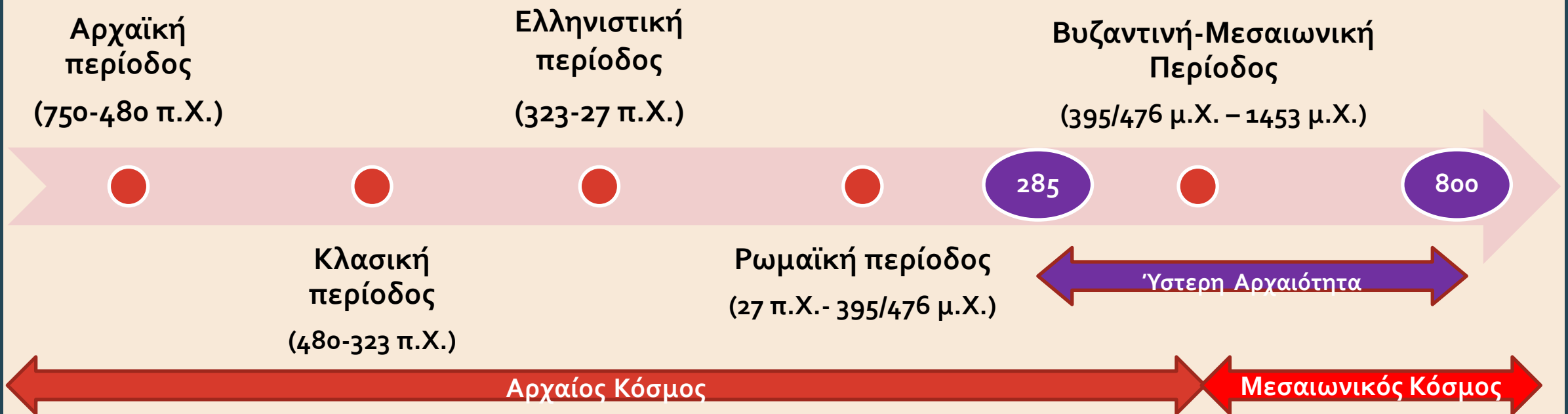
PATAVIL
Excudebat Gratiſus Perchacinus

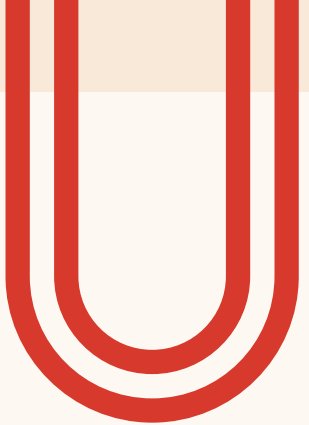
1560.

Τα μαθηματικά της ύστερης αρχαιότητας

Τα μαθηματικά της ύστερης αρχαιότητας

Τα μαθηματικά της ύστερης αρχαιότητας

Διόφαντος
(200-284)

- Αριθμητικά

Πάππος
(290-350)

- Συναγωγή (Συλλογή)
- Σχόλια στη Μεγίστη του Πτολεμαίου
- Σχόλια στα Στοιχεία του Ευκλείδη

Ιάμβλιχος
(250-325)

- Περί της κοινής μαθηματικής επιστήμης
- Περί της Νικομάχου αριθμητικής εισαγωγής
- Περί γεωμετρίας της Παρά Πυθαγορείους

Θέων Αλεξανδρεύς (335-405)

- Έκδοση των Στοιχείων του Ευκλείδη
- Σχόλια στα Δεδομένα και στα Οπτικά του Ευκλείδη
- Σχόλια στη Μεγίστη του Πτολεμαίου

Υπατία
(370-415)

- Σχόλια στη Μεγίστη του Πτολεμαίου
- Σχόλια για τον Αστρονομικό Κανόνα του Πτολεμαίου
- Περί των Κωνικών του Απολλωνίου.

Πρόκλος
(411-485)

- Σχόλια στο πρώτο βιβλίο του Ευκλείδη
- Υποτύψεις αστρονομικών υποθέσεων
- Στοιχείωσις θεολογική
- Σχόλια σε Πλατωνικούς διαλόγους

Δομνίνος
(420-480)

- Εγχειρίδιον αριθμητικής εισαγωγής
- Πώς ἔστι λόγον ἐκ λόγου ἀφελεῖν (;)

Μαρίνος
(450-500)

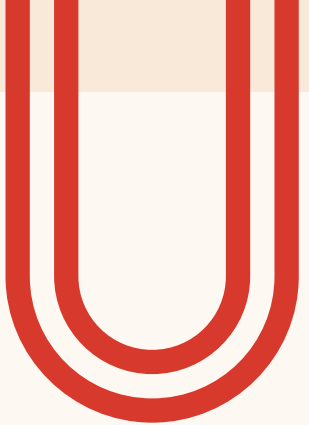
- Υπόμνημα στα Δεδομένα του Ευκλείδη
- Η ζωή του Πρόκλου

Ευτόκιος
(480-540)

- Σχόλια στα Κωνικά του Απολλώνιου
- Σχόλια στο Περί Σφαίρας και Κυλίνδρου του Αρχιμήδη

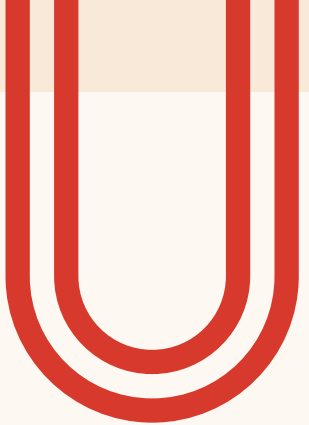
Σιμπλίκιος
(490-560)

- Σχόλια στο Φυσικά του Αριστοτέλη
- Σχόλια στο Περί ουρανού του Αριστοτέλη
- Σχόλια στα Στοιχεία του Ευκλείδη

Η σχολιαστική παράδοση της ύστερης αρχαιότητας

Η σχολιαστική παράδοση της ύστερης αρχαιότητας

**Μαθηματική
Σχολιαστική
Δραστηριότητα**

Εναλλακτικές αποδείξεις

Συλλογή ιστορικών αποδείξεων

Συμπληρωματικές αποδείξεις

Οργάνωση & ταξινόμηση του μαθηματικού corpus

Εισαγωγές και Υπομνήματα

Μεθοδολογικοί σχολιασμοί

Κριτική

Η χρησιμότητα των μαθηματικών

Mathematicians: Ptolemy, Pythagoras, Euclid, Nicomachus, Aristoxenus and Iamblichus.
Engraving after J. van Steegeren, 1667/1668.

χωρίς, λοιπόν, αυτά [τη γεωμετρία και τη σφαιρική] δεν θα ήταν δυνατόν να πραγματευτούμε με ακρίβεια τα είδη της ύπαρξης ούτε να ανακαλύψουμε την αλήθεια των πραγμάτων ... οι γραμμές, οι αριθμοί, οι αρμονικές αναλογίες και οι κινήσεις των κύκλων [μας] βοηθούν ώστε να μάθουμε τα διδάγματα των σοφών.

Νικόμαχος Γερασηνός, *Αριθμητική Εισαγωγή*, 1.3.3.1-9

Υπήρχαν λοιπόν κάποιοι, παλαιότεροι και νεότεροι, οι οποίοι είχαν την αντίθετη άποψη για τα μαθηματικά, κατηγορώντας τα ως παντελώς άχρηστα και ότι δεν συμβάλλουν καθόλου στη ζωή των ανθρώπων ... τα σημαντικότερα [έργα των μαθηματικών τεχνών] είναι η κάθαρση της αθάνατης ψυχής, η μεταστροφή του νου στα νοητά και η μετουσίωση της ενέργειας των πραγμάτων ... γι' αυτά μας προετοιμάζει η μαθηματική επιστήμη και μας παρέχει με όλα τα καλά, ώστε δεν γνωρίζω κάποια άλλη μέθοδο που να οδηγεί προς την ολοκλήρωση της ευδαιμονίας.

Ιάμβλιχος, *Περί της κοινής μαθηματικής επιστήμης*, 26.1-4, 144-151

Η χρησιμότητα των μαθηματικών

Mathematicians: Ptolemy, Pythagoras, Euclid, Nicomachus, Aristoxenus and Iamblichus.
Engraving after J. van Steegeren, 1667/1668.

ποιο λοιπόν είναι το όφελος όλης της μαθηματικής επιστήμης ... η ομορφιά και η τάξη των μαθηματικών συλλογισμών και η σταθερότητα και η στιβαρότητα της θεωρίας τους μας φέρνει σε επαφή με τον [κόσμο] των νοητών και εδραιώνει για πάντα [μέσα] μας αυτά που υπάρχουν αιώνια, ξεχωρίζοντας πάντα για τη θεϊκή τους ομορφιά και διατηρώντας για πάντα την τάξη μεταξύ τους.

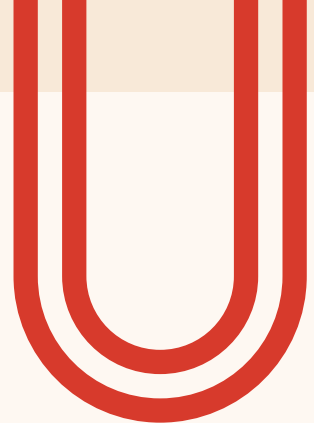
Πρόκλος, *Εις πρώτον Ευκλείδου*, 20.9-21.4

... τα μαθηματικά διαθέτουν τη συνοχή των αποδείξεών. Διότι αυτά τα μαθαίνουμε με ακρίβεια, ενώ τα άλλα μάλλον τα υποθέτουμε παρά τα μαθαίνουμε. Αυτός είναι ο λόγος που ο φιλόσοφος Μαρίνος είπε: «Μακάρι όλα να ήταν μαθηματικά!»

Ηλίας, *Περί της Πορφυρίου Εισαγωγής*

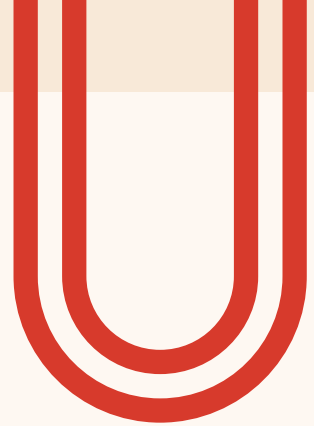
Η νεοπλατωνική σχολή των Αθηνών

Η νεοπλατωνική σχολή των Αθηνών

Νεοπλατωνισμός

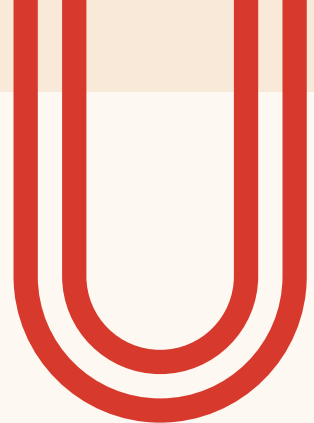
- Φιλοσοφική σχολή σκέψης, η οποία εμφανίζεται περί τα μέσα του 3ου αι. μ.Χ.
- Στον πυρήνα της νεοπλατωνικής φιλοσοφίας τίθεται ο σχολιασμός και η ερμηνεία των πλατωνικών κειμένων.
 - Δίνεται έμφαση στην ουσία και το περιεχόμενο του νου και της σκέψης και στην αντιδιαστολή τους με την ύλη και τον φυσικό κόσμο.
- Ο Πλωτίνος (3^{ος} αι. μ.Χ.) φέρεται να «ιδρύει» με το φιλοσοφικό του πρόγραμμα τη νεοπλατωνική φιλοσοφία.

Η νεοπλατωνική σχολή των Αθηνών

Νεοπλατωνισμός

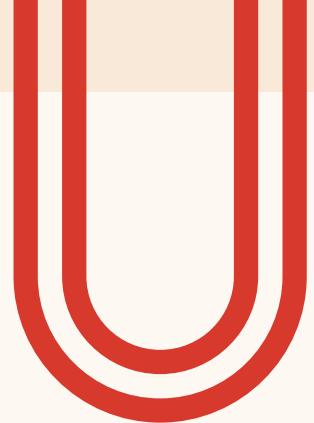
- Κέντρα ανάπτυξης της νεοπλατωνικής φιλοσοφίας:
 - Αθήνα και Αλεξάνδρεια.
- Κύριοι εκπρόσωποι της νεοπλατωνικής φιλοσοφίας
 - Πλωτίνος, Πορφύριος, Πλούταρχος ο Αθηναίος, Συριανός, Πρόκλος, Σιμπλίκιος, Δαμάσκιος, Αμμώνιος, Ιωάννης Φιλόπονος, Ολυμπιόδωρος.

Η νεοπλατωνική σχολή των Αθηνών

Το φιλοσοφικό πρόγραμμα της σχολής

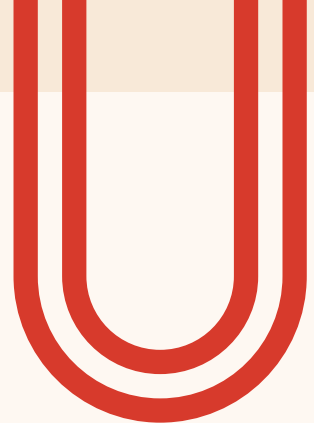
- Ο Πλούταρχος Αθηναίος:
 - ιδρυτής και πρώτος σχολάρχης.
 - διαμόρφωσε ένα πρόγραμμα σπουδών προσαρμοσμένο στην φιλοσοφική παράδοση του Ιάμβλικου: πλούσιο δηλαδή σε στοιχεία νεοπλατωνικής θεολογίας.
 - Το πρόγραμμα σπουδών επί των ημερών του διακρινόταν σε δύο μέρη:
 - 1^ο επίπεδο: σπουδή στις μαθηματικές επιστήμες (γεωμετρία, αριθμητική, αστρονομία, μουσική) και τη ρητορική καθώς και μελέτη των εισαγωγικών έργων του Πλάτωνα, αφού πρώτα είχαν εντρυφήσει σε μια σειρά αριστοτελικών έργων, όπως οι *Κατηγορίες* και τα κείμενα που αποτελούν το *Όργανο* (*Κατηγορίες*, *Περὶ ἑρμηνείας*, *Αναλυτικὰ πρότερα*, *Αναλυτικὰ ὕστερα*, *Τοπικά*, *Σοφιστικοὶ Ἑλεγκοί*).
 - 2^ο επίπεδο: ένα περισσότερο ιαμβλικό πρόγραμμα μαθημάτων, με ιδιαίτερη ἔμφαση στη θεολογία και τη θρησκεία.

Η νεοπλατωνική σχολή των Αθηνών

Το φιλοσοφικό πρόγραμμα της σχολής

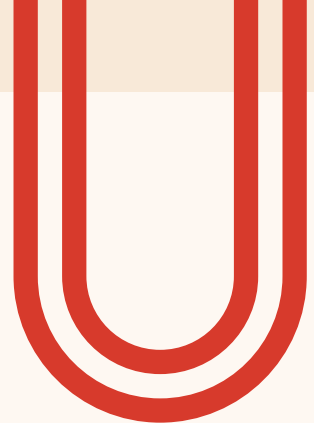
- Συριανός:
 - Το πρόγραμμα σπουδών υπό την διεύθυνσή του δεν άλλαξε σημαντικά.
 - Στόχο της εκπαίδευσης: η ηθική καλλιέργεια των μαθητών και η απόκτηση των βασικών αρετών που αρμόζουν σε έναν φιλόσοφο.
 - Μελέτη των θεμελιωδών αριστοτελικών κείμενων, πριν την συστηματική ενασχόλησή τους με τη μελέτη και την ερμηνεία των πλατωνικών έργων.
 - Σε ιδιαίτερα μαθήματα με ορισμένους σπουδαστές: μελέτη των *Ορφικών Ύμνων* και των *Χαλδαϊκών Χρησμών*.
 - δεν εντάχθηκαν συστηματικά στο πρόγραμμα σπουδών της σχολής.

Η νεοπλατωνική σχολή των Αθηνών

Το φιλοσοφικό πρόγραμμα της σχολής

- Πρόκλος:
 - Η δομή του προγράμματος σπουδών παρέμεινε ίδια.
 - Μετατόπιση του προγράμματος της σχολής προς μια πιο θρησκευτική, παγανιστική και μυστικιστική αγωγή.
 - «ο Πρόκλος έθετε την θεολογία πάνω από τους άλλους κλάδους της φιλοσοφίας» (Δαμάσκιος)
 - Η σχολή έφτασε στο φιλοσοφικό της απόγειο και ταυτόχρονα εκτέθηκε σε μεγάλο βαθμό ο παγανιστικός της χαρακτήρας.

Η νεοπλατωνική σχολή των Αθηνών

Το φιλοσοφικό πρόγραμμα της σχολής

- Μαρίνος Νεαπολίτης, Ζηνόδοτος και Ηγίας:
 - Εσωτερικά προβλήματα και διαμάχες.
 - Αρχή της παρακμής της σχολής.
 - Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα παρέμεινε ίδιο.
- Δαμάσκιος:
 - Ο τελευταίος σχολάρχης.
 - Επαναφορά της σχολής προς την κατεύθυνση της καθαρής πλατωνικής φιλοσοφίας και του φιλοσοφικού προγράμματος του Ιάμβλικου.
 - Το 529 μ.Χ. με διάταγμα του αυτοκράτορα Ιουστινιανού απαγορεύτηκε η διδασκαλία της παγανιστικής φιλοσοφίας στην Αθήνα.

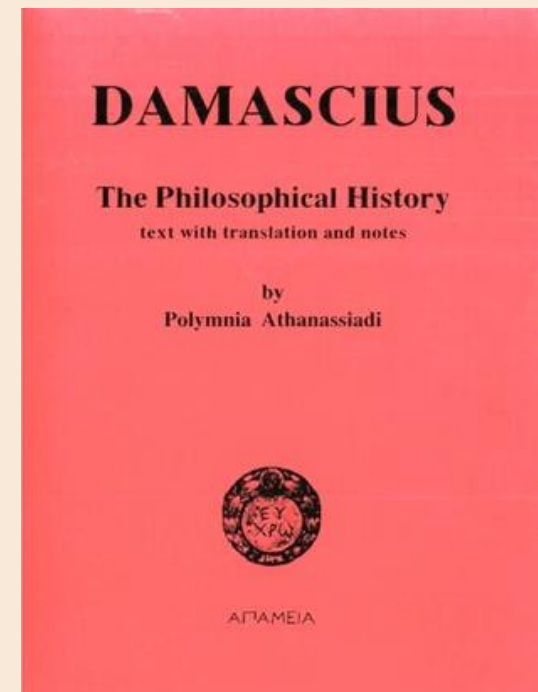
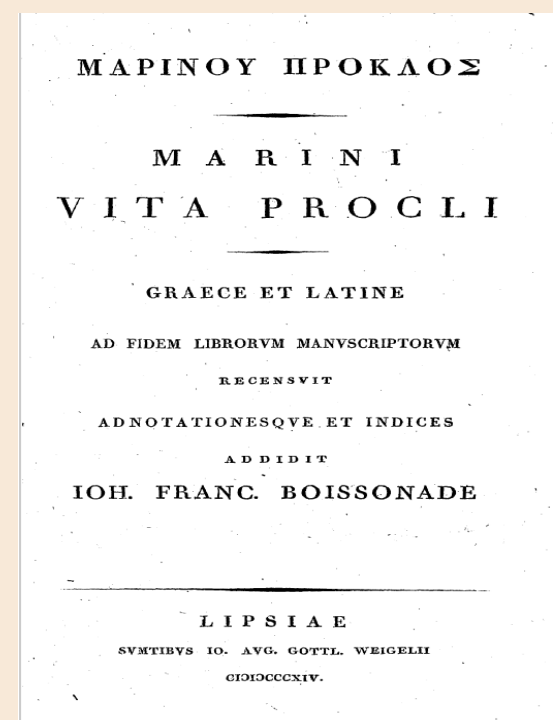
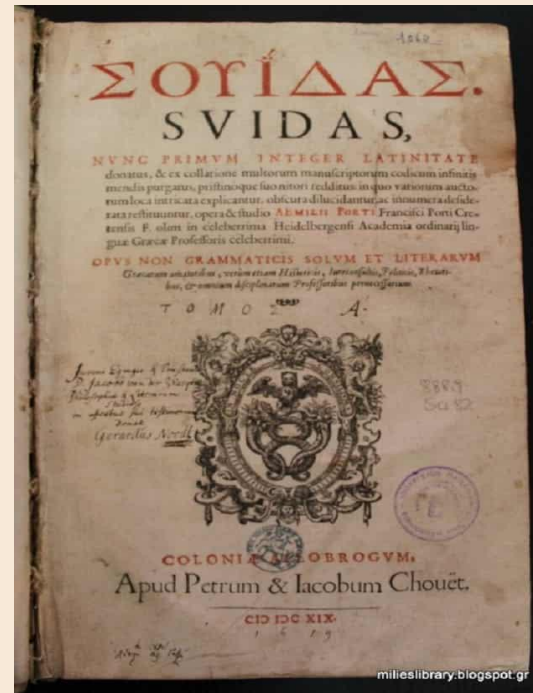

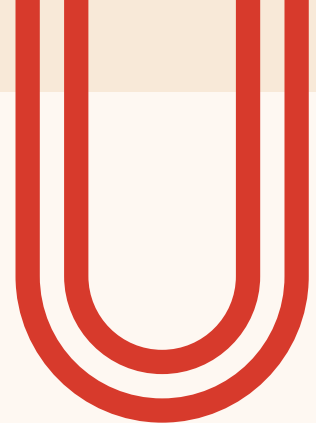
Η ζωή και το έργο του Πρόκλου

Η ζωή και το έργο του Πρόκλου

ΟΙ ΠΗΓΕΣ

- Το βυζαντινό εγκυκλοπαιδικό λεξικό Σούδας
- Μαρίνου Νεαπολίτου, *Πρόκλος ή περί ευδαιμονίας*
- Δαμάσκιου, *Ο Βίος του Ισιδώρου*

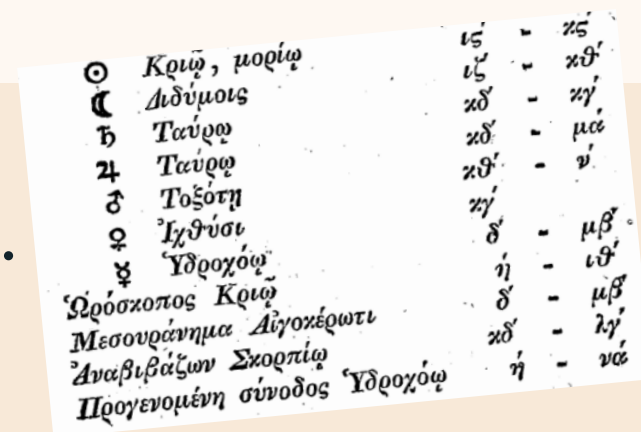

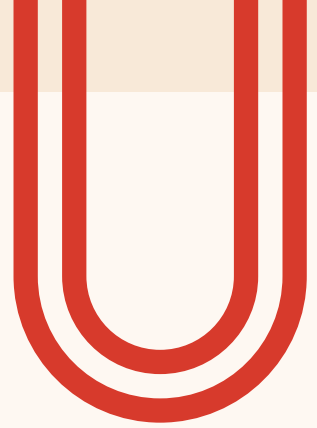

Η ζωή και το έργο του Πρόκλου

Τα πρώτα χρόνια

- Γεννήθηκε στις 7 Φεβρουαρίου του 412 μ.Χ.
- Καταγωγή την Ξάνθο της Λυκίας.
- Εισαγωγικές σπουδές στη Λυκία.
- Σε εφηβική ηλικία εγκαταστάθηκε στην Αλεξάνδρεια για σπουδές στη ρητορική και τη γραμματική.
 - Διέκοψε τις σπουδές του όταν ήρθε σε επαφή με τη νεοπλατωνική σχολή των Αθηνών.
- Ξεκινά τις σπουδές του στην Αθήνα.
 - Μελέτησε αριστοτελική φιλοσοφία και μαθηματικά.

Η ζωή και το έργο του Πρόκλου

Τα χρόνια στη νεοπλατωνική σχολή των Αθηνών

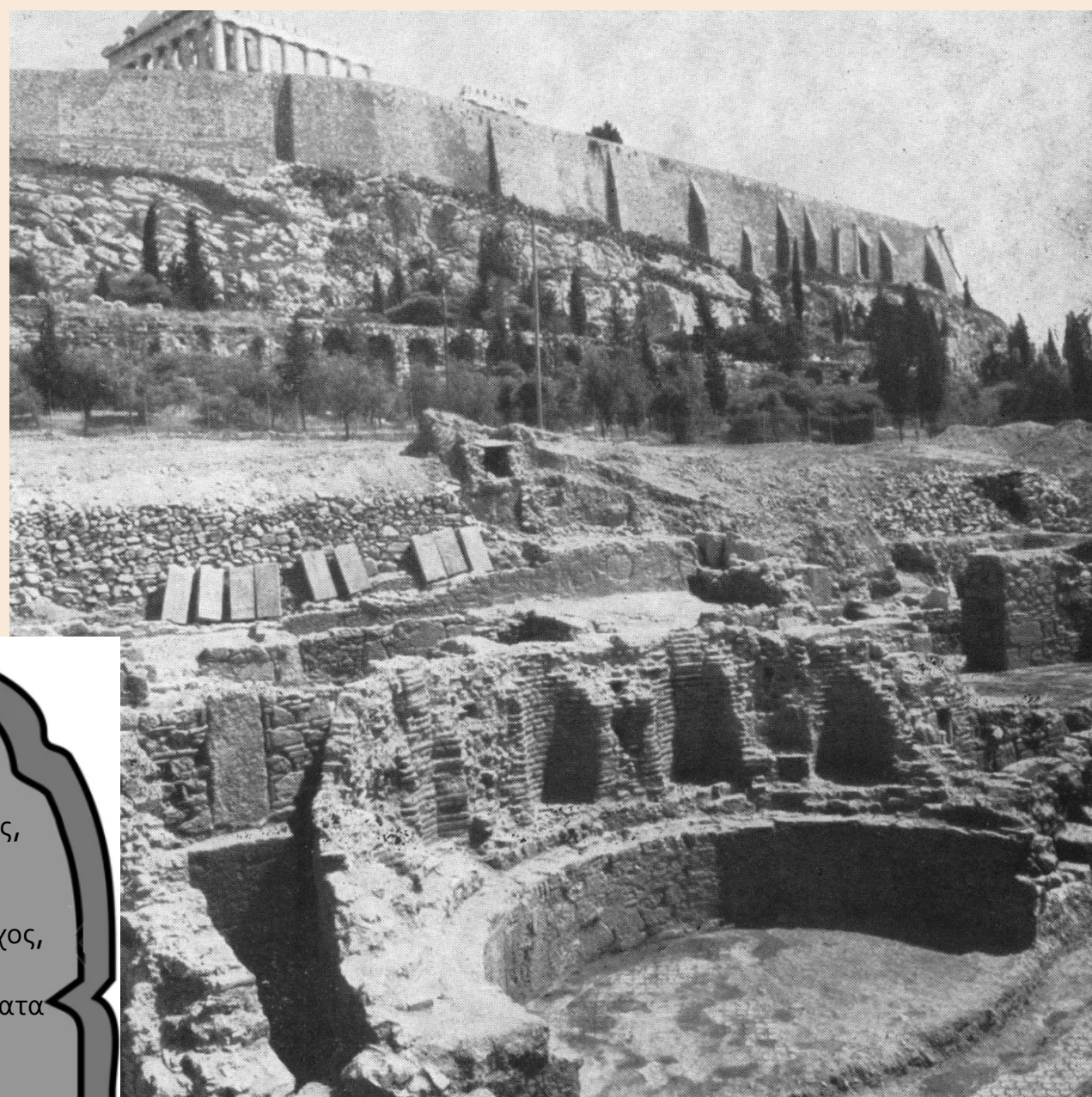
- Το 430 μ.Χ. (18 ετών) έρχεται για πρώτη φορά σε επαφή με τη νεοπλατωνική σχολή των Αθηνών.
- Μαθητεύει δίπλα στον Πλούταρχο και μετά στον Συριανό.
- Στα τέσσερα πρώτα χρόνια των σπουδών του:
 - ολοκληρώνει τον σχολιασμό στο *Περί Ψυχής* του Αριστοτέλη και στο *Φαίδωνα* του Πλάτωνα (ως μαθητής του Πλούταρχου)
 - ολοκληρώνει τη μελέτη όλων των αριστοτελικών έργων και προχωρά στη μελέτη του πλατωνικού έργου (ως μαθητής του Συριανού)

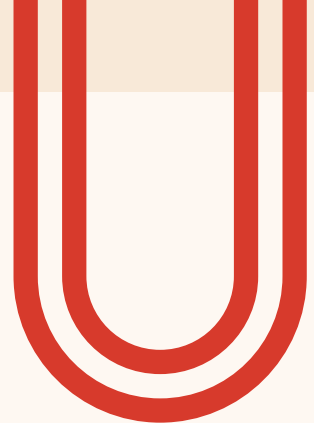
Η ζωή και το έργο του Πρόκλου

Ο Πρόκλος πέθανε
στις 17 Απριλίου του
485 μ.Χ.

Ήταν ο
μακροβιότερος
σχολάρχης της
νεοπλατωνικής
σχολής των Αθηνών.

“Εγώ υπήρξα ο Πρόκλος,
Λύκιος στο γένος, τον
οποίο ο Συριανός
Εδώ, για να γίνει διάδοχος,
τον εκπαίδευσε.
Κοινός, και τα δύο σώματα
να δεχτεί, αυτός εδώ ο
τάφος
Και ας τύχει αυτός να είναι
ο ίδιος τόπος των ψυχών
μας.”

Η ζωή και το έργο του Πρόκλου

Σχολιασμοί πλατωνικών έργων

- Σχολιασμός στον *Αλκιβιάδη*
- Σχολιασμός στον *Τίμαιο*
- Σχολιασμός στον *Παρμενίδα*
- Σχολιασμός στην *Πολιτεία*
- Σχολιασμός στον *Κρατύλο* (;)
- Σχολιασμός στον *Φαίδωνα* (η ύπαρξή του μαρτυρείται από τον ίδιο τον Πρόκλο στον Σχολιασμό την *Πολιτεία*)
- Σχολιασμός στον *Θεαίτητο* (η ύπαρξή του μαρτυρείται από τον Μαρίνο)
- Σχολιασμός στον *Φαίδρο* (η ύπαρξή του μαρτυρείται από τον ίδιο τον Πρόκλο στο σχολιασμό του στον *Τίμαιο* και στην *Πολιτεία*)

Έργα σχετικά με την Αριστοτελική φιλοσοφία

- Φυσική στοιχείωση
- Σχολιασμός στο *Περί ερμηνείας* (η ύπαρξή του μαρτυρείται από τον Αμμώνιο)
- Σχολιασμός στα *Αναλυτικά Ύστερα*, (η ύπαρξή του μαρτυρείται από τον Ιωάννη Φιλόπονο)

Θεολογικά έργα

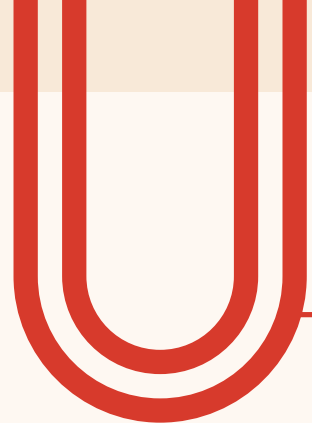
- Θεολογική στοιχείωση
- Περί της κατά Πλάτωνα θεολογίας

Μαθηματικά έργα

- Υποτύπωση των αστρονομικών υποθέσεων
- Σχολιασμός στο πρώτο βιβλίο των *Στοιχείων* του Ευκλείδη

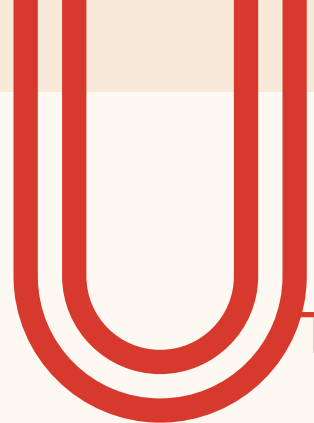
Η κειμενική παράδοση
του σχολιασμού στο α'
των *Στοιχείων*

Η χειρόγραφη παράδοση του σχολιασμού στο α' των *Στοιχείων*

Σώζεται σε 32 διαφορετικά χειρόγραφα,

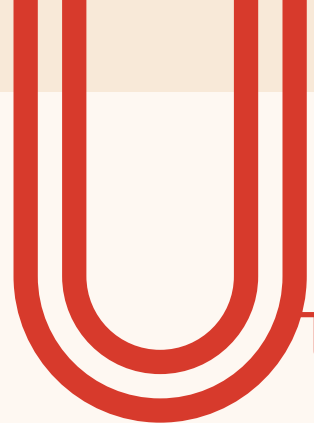
- εκ των οποίων στα 15 διασώζεται ολόκληρο το κείμενο.
- ενώ στα υπόλοιπα 17 διασώζονται αποσπάσματά του.
- Το παλαιότερο χειρόγραφο χρονολογείται στα τέλη του 11ου αιώνα μ.Χ. (χειρόγραφο που ανήκει στον κώδικα Monac. gr. 427).
- Το νεότερο χειρόγραφο χρονολογείται στον 18^ο αιώνα (χειρόγραφο που ανήκει στον κώδικα Patm. 813).

Η χειρόγραφη παράδοση του σχολιασμού στο α' των *Στοιχείων*

Ορισμένα από τα χειρόγραφα ήταν σε κώδικες που περιείχαν και άλλα έργα όπως:

- Υπόμνημα του Μαρίνου στα *Δεδομένα* του Ευκλείδη (Monac. gr. 427)
- Βιβλία από τα *Στοιχεία* του Ευκλείδη (Monac. gr. 427, Par. gr. 234, Vat. gr. 193)
- *Ορισμοί* του Ήρωνα (Par. gr. 234, Vat. gr. 193)
- *Κρατύλος* του Πλάτωνα (Mutin. a. T.9.11)
- Βιβλίο XIV των *Στοιχείων* του Ύψικλή (Monac. gr. 427)
- *Περί σφαίρας και κυλίνδρου* του Αρχιμήδη (Casanat. 1386)

Η χειρόγραφη παράδοση του σχολιασμού στο α' των *Στοιχείων*

Ορισμένοι από τους κατόχους των χειρόγραφων αυτών:

- Νεόφυτος Προδρομηνός, μοναχός στη μονή του Αγ. Ιωάννου Προδρόμου στην Κωνσταντινούπολη (14ος αι.)
- Ιωάννης Χορτασμένος, πατριαρχικός νοτάριος (14ος-15ος αι.)
- Γεννάδιος Β' πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (15ος αι.)
- Giovan Battista Postumo de' Leoni, γόνος αριστοκρατικής οικογένειας της Πάδοβα (15ος αι.)
- Jean Hurault de Boistaillé, κόμης του Chiverny (16ος αι.)
- Καρδινάλιος Francesco Barberini (16ος αι.)
- Ιάνος Λάσκαρις & καρδινάλιος Niccolò Ridolfi (16ος αι.)
- Matteo Macigni, φιλόσοφος και μαθηματικός στο πανεπιστήμιο της Πάδοβα και του Σαλέρνο (16ος αι.)

Μεταφράσεις και εκδόσεις του σχολιασμού στο α' των *Στοιχείων*

Οι πρώτες μεταφράσεις:

- Giorgio Valla, *De expetendis et fugiendis rebus*, 1501: πρώτη αποσπασματική λατινική μετάφραση του σχολιασμού.
- Bartolomeo Zamberti, 1539: η πρώτη λατινική μετάφραση ολόκληρου του κειμένου.
- Giovanni Battista Gabia, τέλη 16^{ου} αιώνα: λατινική μετάφραση.

Μεταφράσεις και εκδόσεις του σχολιασμού στο α' των Στοιχείων

Οι πρώτες εκδόσεις:

- Simon Grynaeus, 1533 *Commentarium Procli editio prima quae Simonis Grynaei opera addita est Euclidis elementis graece editis. Adjecta praefatiuncula in qua de disciplines mathematicis nonnihil:*
 - Η πρώτη έκδοση του αρχαίου ελληνικού κειμένου ως παράρτημα της έκδοσης των έργων του Ευκλείδη.
 - Για χρόνια αποτελούσε τη βασική κριτική έκδοση.
- Francesco Barozzi (Barocius), 1560, *In primum Euclidis Elementorum librum commentariorum ad universam mathematicam disciplinam principium eruditionis tradentium*
 - Λατινική μετάφραση με εκτενέστατη εισαγωγή
 - Διορθώσεις στην έκδοση του Simon Grynaeus

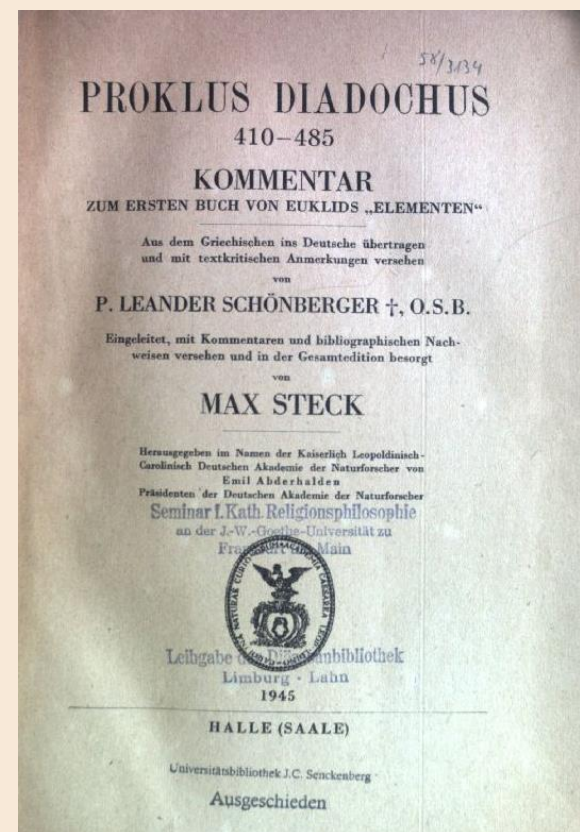
Μεταφράσεις και εκδόσεις του σχολιασμού στο α' των Στοιχείων

- Jerónimo Muñoz, 1578, *Adnotationes in commentaria Procli super Euclidem*:
 - Ισπανός μαθηματικός με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στα νέο-πυθαγόρεια μαθηματικά.
- Thomas Taylor, 1792, *The Philosophical and Mathematical Commentaries of Proclus on the First Book of Euclid's Elements*:
 - Η πρώτη αγγλική μετάφραση του σχολιασμού.
 - Βασίστηκε στις εκδόσεις των Grynæus και Barozzi.
- Gottfried Friedlein, 1873, *In Primum Euclidis Elementarum Librum Commentarii*:
 - Η τρέχουσα κριτική έκδοση του κειμένου.
 - Έχει βασιστεί στο χειρόγραφο Graec. 427, τις εκδόσεις του Zamberti, του Barrozzi και του Grynæus.

Μεταφράσεις και εκδόσεις του σχολιασμού στο α' των Στοιχείων

Οι σύγχρονες μεταφράσεις:

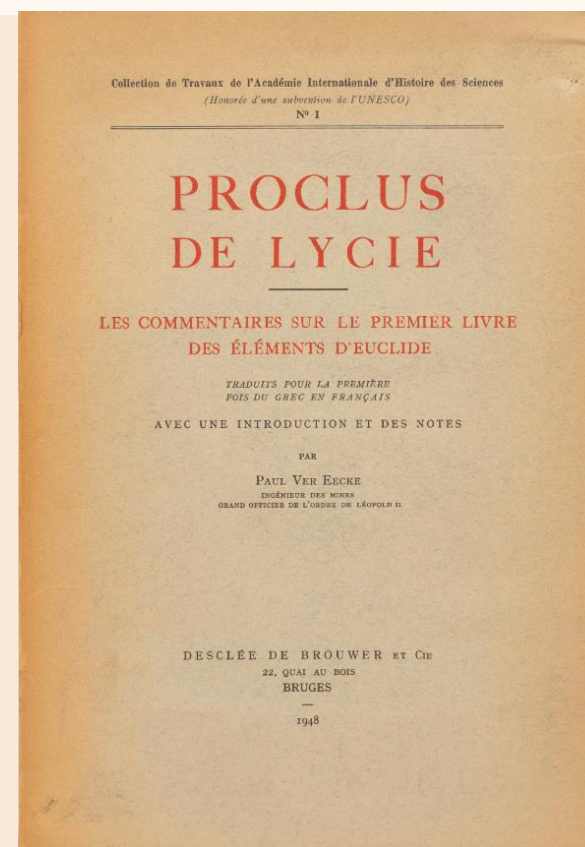
- Schönberger P. Leander και Max Steck, 1945, *Proklus Diadochus: Kommentar zum ersten Buch von Euklids 'Elementen'*:
 - Συνοδεύεται από μία εκτενή εισαγωγή 150 περίπου σελίδων.
 - Δίνει έμφαση στην επανεξέταση κείμενων ζητημάτων που εντοπίζει στην κριτική έκδοση του Friedlein.

Μεταφράσεις και εκδόσεις του σχολιασμού στο α' των Στοιχείων

Οι σύγχρονες μεταφράσεις:

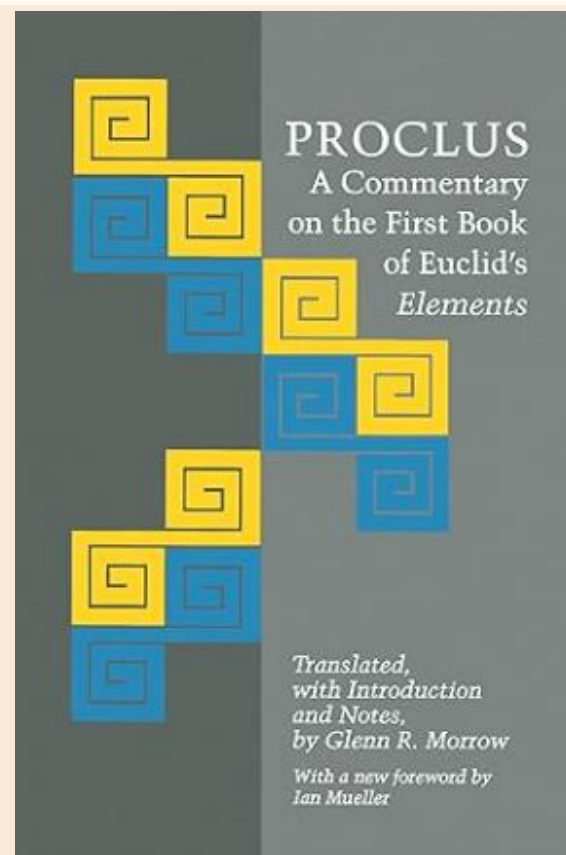
- Paul Ver Eecke, 1948, *Proclus de Lycie; les commentaires sur le premier livre des éléments d'Euclide, traduits pour la première fois du Grec en Français avec une introduction et des notes:*
 - Ο σχολιασμός εστιάζει κυρίως σε ζητήματα που μετάφρασης ελληνικών όρων στη γαλλική γλώσσα.
 - Ελάχιστα υπεισέρχεται σε ανάλυση φιλοσοφικών και μαθηματικών ζητημάτων.

Μεταφράσεις και εκδόσεις του σχολιασμού στο α' των Στοιχείων

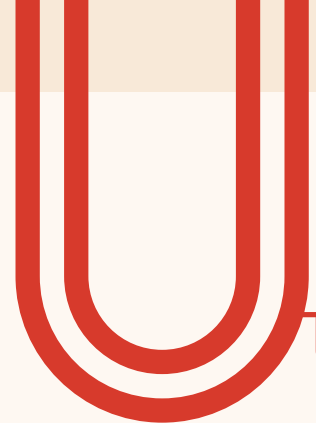
Οι σύγχρονες μεταφράσεις:

- Morrow, Glenn R., 1970 (2^η έκδοση, 1992) *Proclus: A Commentary on the First Book of Euclid's Elements*:
 - Συνοδεύεται από μια εισαγωγή, η οποία πραγματεύεται τα κύρια σημεία της ζωής και του έργου του Πρόκλου.
 - Ο σχολιασμός εστιάζει σε κειμενικά ζητήματα που αφορούν κυρίως τις γλωσσικές επιλογές των Barrozzì και Friedlein και σε παραπομπές άλλων αρχαίων ελληνικών κειμένων.

Δομή και περιεχόμενο του σχολιασμού στο α' των *Στοιχείων*

Δομή και περιεχόμενο του σχολιασμού στο α' των *Στοιχείων*

- Η χειρόγραφη παράδοση του κειμένου μας παραδίδει τον σχολιασμό διαιρεμένο σε τέσσερα μέρη:
 - Το πρώτο περιλαμβάνει τον πρώτο πρόλογο,
 - Το δεύτερο περιλαμβάνει τον δεύτερο πρόλογο μαζί με τα σχόλια στους ορισμούς του πρώτου βιβλίου των *Στοιχείων*,
 - Το τρίτο βιβλίο περιέχει τα σχόλια στα αιτήματα, τα αξιώματα και στις πρώτες είκοσι-έξι προτάσεις και
 - Το τέταρτο ολοκληρώνει τον σχολιασμό με τα σχόλια στις υπόλοιπες προτάσεις μέχρι και την τεσσαρακοστή όγδοη.
- Πρόκειται για έναν φιλοσοφικό σχολιασμό ενός μαθηματικού κειμένου, στη βάση της νεοπλατωνικής φιλοσοφικής παράδοσης.

Δομή και περιεχόμενο του σχολιασμού στο α' των Στοιχείων

«... προειδοποιούμε τους αναγνώστες να μην απαιτούν από εμάς [να αναλύσουμε] τα ίδια ζητήματα που έχουν ήδη πολλές φορές ειπωθεί από τους προγενέστερους, όπως λήμματα και πτώσεις, ή οτιδήποτε παρόμοιο. Διότι, από αυτά βρίθουμε και έτσι σπανίως θα θίγουμε τέτοια θέματα. Όσα, ωστόσο, περιέχουν πιο ουσιαστική θεωρία και συμβάλλουν στην φιλοσοφία συνολικά, θα τα εξετάσουμε κατά προτεραιότητα, μιμούμενοι τους Πυθαγορείους, στους οποίους υπήρχε το ρητό: «Σχήμα και βήμα, αλλά όχι σχήμα και τριώβολο». Με αυτό εννοούσαν πως πρέπει να επιδιώκουμε εκείνη τη γεωμετρία που, με κάθε θεώρημα, μας προχωρά ένα βήμα προς την ανύψωση και αναγείρει την ψυχή στα ύψη...»

Πρόκλος, *Εις πρότον Ευκλείδου*, 84.8-20